

Finansdepartementet
v/ Anne Kristin Fosslı
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

Vår ref: 17. juni 2005
HKF/PAL

HØRINGSUTTALELSE TIL NOU 2005:5 - ENKLE SIGNALER I EN KOMPLEKS VERDEN

Tekna slutter seg til regjeringens arbeid

Tekna stiller seg positiv til det arbeid regjeringen gjør innenfor rammen av Nasjonal Agenda 21 for å skape et sterkere nasjonalt fokus rettet mot bærekraftig utvikling og mener at etableringen av et nasjonalt indikatorsett er et viktig skritt på veien.

Tekna slutter seg til indikatorsettet som et første skritt på veien mot en mer konkret statusrapportering om norsk bærekraftig utvikling. Tekna ser samtidig at det settet av problemstillinger som berøres er svært vidt, at det mangler metoder og datagrunnlag for mange av indikatorene og at det i mange tilfeller mangler prosesser og arbeidsmetoder hvorved de valgte indikatorene vil bli et viktig og styrende grunnlag for politiske beslutninger.

Tekna ser samtidig store behov for videreutvikling av indikatorene, særlig knyttet til menneskelig kapital og Norges bidrag til det globale miljø. I det følgende vil vi gå nærmere inn på disse forholdene, samt enkelte andre forhold.

Menneskelig kapital

Tekna har med interesse merket seg analysen av nasjonalkapitalen og deler de synspunktene som utvalget gir uttrykk for når det gjelder de metodemessige manglene ved beskrivelsen av denne størrelsen. Særlig gjelder dette samleposten menneskelig kapital og miljøkapital som fremkommer som en residualpost i utregningen for nasjonalkapitalen samtidig som den representerer den suverent største posten. Fordelingen av nasjonalkapitalen har i mange sammenhenger vært benyttet som grunnlag for politiske resonnementer uten at dette har vært fulgt av en tilsvarende innsikt i hvordan menneskelig kapital er sammensatt og utvikles. En bedre forståelse av dette vil gi et betydelig bedret grunnlag for nasjonal verdiskapings- og innovasjonspolitik.

Tekna har studert menneskelig kapital, blant annet i forbindelse med oljesektoren, og har identifisert viktige problemstillinger knyttet blant annet til fordelingen mellom individbasert kunnskapskapital og organisasjonsforankret kunnskapskapital. Tekna har også klart sett at det

eksisterende metodegrunnlaget for beskrivelse av menneskelig kapital/kunnskapskapital har store mangler.

Tekna har derfor besluttet å ta initiativ til et prosjektarbeid for å forbedre kunnskapsgrunnlaget for den økonomiske politikken knyttet særlig til forståelsen av kunnskapskapitalens betydning for økonomisk utvikling. Vi forventer at ny kunnskap på dette området vil kunne gi viktige bidrag til næringspolitikken knyttet særlig til verdiskaping og innovasjon.

Norges bidrag til globalt miljø

Norge påvirker utviklingen av det globale miljøet på ulike måter, blant annet:

- Gjennom aktiviteter som gir lokale og globale miljøbelastninger, blant annet gjennom CO₂-utslipp
- Gjennom bidrag til mer miljøvennlig produksjonssystemer, ikke minst gjennom ny kunnskap og teknologi
- Gjennom bidraget til det globale system for energiproduksjon

Når Norges bidrag til bærekraft skal vurderes mener Tekna at det er viktig å beskrive Norges samlede bidrag som antydnet ovenfor, ikke bare miljøutslipp innfor egne grenser. Vi mener at man bør utvikle metoder som gjør at man kan få slike effekter med i indikatorsettet. Vi mener at alle disse tre mekanismene er svært viktige for Norges bidrag til global bærekraft.

Samlet energibruk pr enhet brutto nasjonalprodukt

Indikatoren er ment å måle effektivitet i ressursbruken. Effektiv energibruk kan omfatte to områder. For det første energi som går med til løpende forbruk, og dernest energi som benyttes til investeringer i nye produkter som deretter skal bidra til en effektiv ressursbruk i det løpende forbruk. Vi tenker her på investeringer i for eksempel bygninger for å få ned det løpende energibruket til oppvarming med mer. Indikatordefinisjonen bør ikke være slik at en satsning på forbedringer av løpende forbruk ved engangsinvesteringer blir svekket, jf energisertifikater for bygg. Tilsvarende vil det kunne være ved forskjellige produksjonsprosesser som søkes optimalisert. Et totalfokus tilsvarende LCC (Life Cycle Cost) bør her legges til grunn.

Bærekraft som element i ledelsespraksis og virksomhetsplaner

De foreslåtte indikatorer er alle i prinsippet definert på det vi vil kalle operativt nivå. Dette gir som forutsatt i mandat og utredning muligheter for å følge med i utviklingen av nasjonalformuen. Det er ulemper knyttet til ensidig å satse på denne type indikatorer. Endringer vil først kunne leses av etter lang tid. Det kan derfor ideelt sett være behov for en indikator ved siden av de som her er definert og som registrerer utviklingen i strategier, overordnede planer, tiltaksplaner og tiltak som er rettet inn mot å forebygge en uheldig utvikling. Man kan for eksempel tenke seg en indikator som eventuelt viser at det faktisk skjer endringer og tilpasninger innen de enkelte sektors lederskap, som viser at ansvaret for bærekraftig utvikling er forstått som en lederoppgave. En slik indikator kan knyttes til dokumentere planlagte strategiske endringer. Vi antar at det bør være blant tilsynenes oppgaver å fange opp om virksomhetene endrer sine strategier i samsvar med overordnede nasjonale og internasjonale ambisjoner.

Mulighet for sammenligning med internasjonale indikatorer

Vi mener at man bør vurdere en videre tilnærming mot de internasjonalt/nordisk valgte indikatorsett og indikatorer. Særlig når det kommer til sammenligning vil det være av betydning å ha en felles definisjon for direkte benchmarking. En best mulig samordning i forhold til de internasjonale indikatorsettene, som for eksempel nordisk råds eller FNs indikatorer, kan spare ekstra arbeid i rapporteringen.

Dette må igjen sees i sammenheng med kostnader til tiltaket med måling av indikatorer. Den løpende måling og rapportering vil måtte skje innen virksomhetene, og være en del av deres kostnader. Men mottak av rapportering, tolkning og anbefaling av tiltak etter en benchmarking vil måtte kreve sentrale ressurser.

Konklusjoner

Som oppsummering vil vi peke på følgende:

- Tekna støtter regjeringens arbeid for å sikre at det norske samfunn blir mer bærekraftig, blant annet gjennom arbeidet med Nasjonal Agenda 21 og det foreliggende indikatorsettet og mener at dette settet er et godt startgrunnlag for overvåking av utviklingen mot et bærekraftig norsk samfunn.
- Tekna ønsker at indikatorsettet videreutvikles til å omfatte en større helhet av Norges bidrag til det globale miljøet og har også pekt på et par andre områder for mulig videreutvikling av indikatorsettet.
- Tekna støtter ønsket om å utvikle nye metoder for å beskrive menneskelig kapital og er interessert i å bidra til dette arbeidet.

I forbindelse med det siste punktet ønsker Tekna en dialog med Finansdepartementet om hvorvidt Tekna kan bidra til et utviklingsarbeid som rapporten antyder gjennom både faglige og finansielle bidrag.

Med vennlig hilsen

Tekna - teknisk naturvitenskapelige forening

Kåre Rygg Johnsen

Generalsekretær